

بسم الله الرحمن الرحيم

عرض شد که روزه در سفر مطلقاً جایز نیست إلاً فی مواضع که امروز یکی دیگر از استثنائات صوم در سفر را عرض خواهیم کرد و صاحب عروة در این باره فرموده اند: « بل الأقوی عدم جواز الصوم المندوب فی السفر أيضاً إلاً ثلاثة أيام للحاجة فی المدينة و الأفضل إتیانها فی الأربعاء و الخميس و الجمعة ». اقوی عدم جواز روزه مستحبی در سفر است مگر روزه سه روز در مدینه برای حاجت و اولی آن است که در آنجا روز چهارشنبه و پنجشنبه و جمعه روزه بگیرد .

روایاتی مربوط به این بحث در باب ۱۱ از ابواب المزار و ما یناسبه که در جلد ۱۰ از وسائل ۲۰ جلدی قرار دارد ذکر شده است ، اخبار ۱ و ۳ و ۴ و ۵ از این باب ۱۱ برمانحن فیه دلالت دارد ، خبر ۱ این خبر است : « محمد بن الحسن یاسناده عن موسی بن القاسم ، عن معاویة بن عمار ، عن ابي عبدالله (ع) قال : إن كان لك مقام بالمدينة ثلاثة أيام صمت أول يوم الأربعاء و تصلى ليلة الأربعاء عند أسطوانة أبي لبابة و هي أسطوانة التوبة ، التي كان ربط نفسه إليها حتى نزل عذره من السماء ، و تقعد عندها يوم الأربعاء ، ثم تأتي ليلة الخميس التي تليها مما يلي مقام النبي (ص) ليلتك و يومك ، و تصوم يوم الخميس ، ثم تأتي الأسطوانة التي تلي مقام النبي (ص) و مصلاه ليلة الجمعة فتصلى عندها ليلتك و يومك و تصوم يوم الجمعة ، فإن استطعت أن لا تتكلم بشئ في هذه الأيام فافعل إلاً ما لا بد لك منه ، و لا تخرج من المسجد إلاً لحاجة ، و لا تنام في ليل و لا نهار فافعل ، فإن ذلك مما يعد فيه الفضل ، ثم أحمد الله في يوم الجمعة و أثن عليه و صل على النبي (ص) ، و سل حاجتك ، وليكن فيما تقول (اللهم ما كانت لي إليك من حاجة شرعت أنا في طلبها و التماسها أو لم أشرع سألتكها أو لم أسألكها فأني أتوجه إليك بنبيك محمد نبي الرحمة (ص) في قضاء حوائجي صغيرها و كبيرها) ، فإنك حرى أن تقضى حاجتك إن شاء الله ». شيخ طوسی از طبقه ۱۲ و موسی بن قاسم از طبقه ۴ می باشد و این روایت را شیخ از کتاب او گرفته است و اسناد شیخ به او صحیح است و خود موسی بن قاسم کوفی ثقة ثقة و معاویة بن عمار نیز کوفی ثقة ثقة جلیل القدر و واضع الحدیث حسن الطریقه که این تعابیر در مورد این دو نفر در خلاصه و کتاب نجاشی ذکر شده است و خلاصه اینکه خبر سنداً

صحیح است و همانطور که می بینید دلالتش بر مانحن فیه روشن است . و اما اخبار ۳ و ۴ و ۵ از باب ۱۱ نیز دلالت دارند بر اینکه از صوم فی السفر ، صوم ثلاثة أيام للحاجة فی المدينة استثناء شده است .

خوب بحثی که در اینجا وجود دارد این است که آیا مطلق سه روز کافی است یا اینکه حتماً باید چهارشنبه و پنجشنبه و جمعه باشد؟ به عبارت دیگر آیا استثناء اختصاص دارد به این سه روز مخصوص و حکم صوم در سفر مخصوص به این سه روز است یا اینکه استثناء در مورد مطلق سه روز می باشد؟ صاحب عروة قائل است مطلق سه روز کافی است منتهی و الأفضل إتیانها فی الأربعاء و الخميس و الجمعة .

حضرت امام (ره) بر خلاف صاحب عروة در حاشیه عروة فرموده اند : « بل المتعین علی الأحوط لو لم یکن أقوى ». در میان شراح عروة نیز آقای خوئی و آقای حکیم فرموده اند که استثناء مخصوص به این سه روز است ولی صاحب مهذب الأحكام و صاحب مصباح الهدی فرموده اند ما مطلقاً و مقیدات را در باب مستحبات حمل می کنیم بر مراتب فضل و دعو فقهای ما نیز بر همین می باشد لذا در اینجا نیز أفضل صوم در آن سه روز مخصوص می باشد ، منتهی ما می گوئیم که در اینجا مطلق و مقیدی نداریم و در تمام روایات ما این سه روز ذکر شده است لذا نمی توانیم آن قاعده مربوط به مستحبات را در اینجا پیاده کنیم و قائل به مراتب فضل شویم و بنده نیز در حاشیه عروة گفته ام که این استثناء طبق روایاتمان فقط مخصوص به این سه روز است .

صاحب جواهر در جلد ۱۷ ص ۲۸۵ نیز فرموده که این حکم اختصاص به این سه روز دارد و در روایاتمان نیز همین ذکر شده بعد ایشان می فرمایند شیخ مفید در مقنعة فرموده که مطلق سه روز کافی است و این سه روز مخصوص أفضل است بعلاوه این حکم فقط مخصوص مدینه نیست بلکه این حکم در تمامی مشاهد ائمه (ع) جاری است یعنی می توان سه روز روزه گرفت . بقیه بحث بماند برای جلسه بعد... .

و الحمد لله رب العالمین اولاً و آخراً و صلی الله علی

محمد و آله الطاهیرین